

Forord

Dette nummer af Bol og By er et opsamlingsnummer med artikler, som vi i redaktionen finder spændende, men som ikke har passet ind i rammerne af planlagte temanumre.

Eiler Worsøe har i sin artikel »Kort som kilde til landskabshistorie« taget udgangspunkt i to store kortværker, nemlig Meyers kort fra 1650'erne og Videnskabernes Selskabs kort fra 1780'erne. Især når det gælder mindre skove og krat har man ikke været så nøjagtige med angivelserne. Grænserne mellem skov og dyrket land var før 1805 meget flydende, også dette afspejler sig i kortene. Worsøe belyser sin tese med eksempler fra Vrads og Nørvang herreder.

Gurli Thuneby gør i sin artikel op med opfattelsen af fællesskabstiden som en stilstandens periode. Købelev sogn på Lolland er benyttet som eksempel, og det påvises hvordan sognets 3.639 agre udgør et kompliceret system, der har åbnet op for et utal af kombinationer i forbindelse med jordfordeling og fremkomst af flere vange. Indtil fiskale hensyn satte en stopper herfor var bøndernes handlefrihed og muligheder for at påvirke dette puslespil i høj grad til stede.

Meget i tråd med den foregående artikel er Steffen Hahnemanns,

»Jordfordelingen på Samsø og Endelave i det 16. og 17. århundrede«. Hahnemann har i sin artikel påvist bolets dynamiske rolle i jordfordelingen på de to øer, hvor man måske længere har holdt fast i systemer, der peger bagud mod middelalderens jordfordelinger. Artiklen drager en spændende sammenligning med forholdene i middelalderens England.

Vi slutter dette nummer af Bol og By i det århundrede vi lige har forladt. Lurmærket, der i før »Kærgårdsalderen« var kendt af ethvert barn, fylder netop i år 100 år. Det synes vi i redaktionen skulle fejres. Gunnar Lind Haase Svendsen påviser i sin artikel, hvordan andelsmejerierne og i særdeleshed smørproduktionen kom ind under statens domæne. Smørmærkeforeningen, anført af Anders Nielsen, skulle blive den første organisation, der frivilligt tog skridt til et samarbejde med landbrugsministeriet.

Vi håber med dette udvalg af artikler at Bol og Bys læsere får mulighed for i tid, sted og emne at bevæge sig rundt i nogle af landbohistoriens mange krinkelkroge.

Gunnar Solvang

Peter Korsgaard

Ellen Christensen-Dalsgaard